

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

www.angp-hb.co.za

info@angp.co.za

M'tima Muntu

KETI

KITÀRI KIA NDUNZI YA M'TIMA (KIMONEKESA KIA MBANZULU MU BIFUA^o KUMI)

Bûku di ba bakila diô kumputu (France) mu m'vu funda na nkama nsambuadi na ma kuma tatu na miole (1732), ba vutu dia tala na ba vutu dia tsoneka kue Rev. J.R. Gschwend mu m'vu funda na nkama vua na ma kumole na vua (1929) mu bungu dia bo bà kue longe mampolo ma nsayi mu Afrike. Na ãa manima ba tsoneka diô na nuanina peleko dia suekama mu m'sua mîa bo ba tsoneka diô mu mazu nkama zole na ma kuma tanu ma nsi zau (300) kue "All Nations Gospel Publishers" mpe ka kue makabi lumbu ti mu nkama na ma kumole na nsambuadi za nsi (127) zi ba kue longe mampolo ma nsayi. Bantu ba mazu ma monso, bamputu na bamvuma na mabundu ma monso bo ba bakilâ mu bûku dî ngudia bukieleka bua nsangu za kiese za Nzambi ntsiana bua ta wo m'bikudi Ezekiele mu m'vu nkama tanu na lunana na sambanu ntete Yezu-Kriste kiza (L'an 586 av. J-C) "Mê mbo ni luãana m'tima wa môna, na lunzi kia môna... buna bo lu ba kanda dîani, na mê ni ba Nzambi'eno !" (Ez. 36:26-28).

COPYRIGHT

ISBN 01 - 919852 - 24 - 7

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

P.O. Box 2191, PRETORIA, 0001, R.S.A.

(Une Mission de littérature évangélique financée de dons)

(Reg. No. 1961/001798/08)

M'TIMA MUNTU

NZO YA NZAMBI KETI KIBUKA KISADILA SATANA

(1 Yoane 3:4-10)

Bu lu kue tangui bûku di, bambukeno ti, kiena kitàri ki lu lenda kimona beno bene. Ni bu ba kua nzenza, kretie, na lembo kuikila keti wô kalà dibundu, bo lu mona fua kieno mpila mosi bo bu muina kio Nzambi. Nzambi, ka suasikisa ka muntu ko. Yandi m'tima kuà ka tala wa muntu.

Satana tata dia bungungu , nsita ya buyongongo na nzambi ya nsi yî. Yandi zebi yimbuka mu kiba kia m'tsamina, mpe ka salà ntumi ya m'tsamina ko ntsiana bu kue kuikidi ba kaka na ba zolo mu kue m'monekese bu ka lembolo peleko ba zebi fua kiandi ka bo kiena. Ntsieti buedi ntama na mu ntangu yî yi tuè, ntumi za ngungu; nzonzi za nzeki, ba ku tsi ta ntumi za Kriste. Wo m'samu, ka wa môna ko: yâ na nkumbu Satana yandi bene zebi yimbuka mu kiba kia m'tsamina. (2 Kor. 11:13,14). Satana, nzambi ya m'vu mi, kue gonde meso na mayela ma bantu ngatu ma lembana mu kiela mu m'tsamina wa mpolo za m'bote na nsangu za Yezu. (2 Kor. 4:4). Bankua masumu ba bonso na ba lembo kuikila bena bafua na meso mafua ga Nzambi lua baukidi mu bifu bia nsi yî, mu kue landi mfumu yina ye mu muela wû tu gumunâ, nsita yina yi kue tualakasê bo ba kàridi luwilukulu. (Eph. 2:1,2). Diambueti meso mau ma zibuka mu mbelo luau ya buyongongo, bo ba kuenda ku gombela kua kinkululu. Wo ta ti kena na masumu ko mbo ka kiguna yandi bene. Bu kue tangi m'kanda mi na bu kue longoke bifua bi biê mu, lenda môna m'timaku. Ku kangandi nzila ku m'tsamina wa Nzambi wa ku songela m'timaku ! Zabeno masumu mêno na ka lu kalandi bu mena, mpe zu dia Nzambi di tu tela ti: "Wo ta ti ka nzienâ na disumu ko, guna ka ta ku ki guna, kena mu butsieleka ko." "Ka tala masumu meto mâ tu fungula, Nzambi mâ ka tû katula, mambu mâ ka tû yambudila, buna bu ka tele, buna bu fuanakane buderede buandi." (1 Yoane 1:8-10). "Menga ma Yezu-Kriste muanandi ma tû kusuni masumu." (1 Joane 1:7). Ketu bo lutumamana kue Satana. Ketu bo lutumamana kue

Nzambi; beno lue ngamba ya disumu keti kisadi tsia Nzambi. Tala disumu di kue tuadisi zingu tsiaku, ku kalandi; bingula buna kue Nzambi we wa kubama mu ku kakula mu Yezu-Kriste, wa yiza mu nsi yî ngati ka vukisa bankua masumu na diatakasa ngolo za Satana zenandi mu beto mu disumu. Yandi we kikudi kieto. Beno luena ĝa kati dia Nzambi ya santu môna bia bionso bia suama, mbanzulu na nsalulu za suama za Zingu Kîeno. Wena wa mpasi mu kue suami Nzambi, na mu kue sueke nsalulu zeto, peleko Yandi wa sala kutu, ka wa ka kò ? Yandi wa yidika disu, ka mona ka kò ?

“Bungu Nzambia-Mpungu kâ sa meso mandi mu n'toto wa n'kaka mu kue bakisi bo be na m'tima wawonso mu yandi.” (2 Chron. 16:9).

“Bungu Nzambi ka môna nzila za ba bonso. Yandi ka sà meso mu ndjatulu ya muntu-muntu. Ka kuena buyongongo ko na mpimpa ya lufua ko, kô ku lenda suama bo ba yidika busafu.” (Job 34:21,22).

“Ka Yandi Yezu kedià ku basila vuvu ko bungu bâbonso bâkatomene zâba.” (Yoane 2:24).

Buna: “Nsayi kue yandi wô sinuni m'tsieno wu ba mu yambudidi, na wu ba lemvokele disumu ! Nsayi kue muntu wô Nzambia-Mpungu wu ka lembo fundisa bubi, na mu Ndunzi yo yi lembolo bumbaki !” (Ps. 32:1,2; Tangeno mpe Ps. 51). Yezu mbila ka tà vûtu tu ta lumbu ti: “Yizeno kue mê, bê bonso lu ta bimuka, lu ta betama na bifunda, na mê mbo ni lu ĝana dzunu.” (Mat. 11:28-30).

J.R. Gschwend.

MBANGULULU ZA BIFUA

FUA KIA NTETE

Fua tsi ki ta songesa m'tima wa m'kento, keti wa Bakala, wu lembolo wa soba, wa tidi kua mu m'nkembo mia m'toto'ansi, ti tele Bibila nkua masumu, mpila mosi, yandi kà tumamana kue nsita ya m'toto'ansi wu wa Satana na binzololo na bimpangaza bia nitu. Kiau ki ni kifuani tsia ngula kiaû tsia m'tima bô bu monena tsio Nzambi. Meso ma buaka, me na ntalulu yambi ma songesa kolo kua mbungu mpila mosi bu ba Tele mu: (Prov. 23:29-33). "Mu nani kiâdi? Mu nani maniôngo? Mu nani nuanunu? Mu nani lenda luala mputa yi lembolo m'samu? Mu nani meso mabuâka? Mu bau bô bakiğana mu malavu. Mu bau bô ba kue nue malavu ma ba sengi. Ku talandi malavu ma tà moneka bumpala bua mbuaki na butoma ntsiana m'lunga mia ntalu mu kopa na ma kulumukà na dzunu. Mpe ma tâ kà ntsiana niôka na ma tsokama ntsiana kifuani tsia mbambi. Meso maku mbo ma kue mone kua bia nzenza na m'tima ku mpe wu zonza mia buzoba."

Ku tsia m'tu wa fua ti, mbo lu ta mona m'tima muntu muê bibulu bia mpila na mpila bi ta monekesa mpila masumu me nandi, mu bungu m'tima yena nzo na kibuka kia masumu. Mu n'nua wa m'bikudi Jeremie, Nzambi wu tu telele ti: "M'tima we wa tengama mu mia miônso, na wê na mpaka: na lenda wa zabà?" (Jeremie 17:9). Yezu yandi bene wa ka singasa: "Bungu ni mu m'tima mia bantu mu tuka mbanzulu na nzololo zambi: buyala, buivi, mia ġondela, bunsuza, lukokoto, mpaka, bumbaki, buyayaba, bunsoki, busîngu, lulendo na mata-mata. Ni biô biabionso, bi dûka mu muntu, ni bio mpe bi nîmbâ muntu. (Marke 7:21-23).

1. NUNI YAMPUTU (Paon) – Muntu-muntu bu ka zolo bumpala bua nunî yî, Eğa, Mu m'tima wa muntu, bu ka tà monekesa disumu dia lulendo. M'kuyu, anze kikelo, wedi kinati kia m'tsamina wa Nzambi, ntumi ya Nzambi, wa bua mu bungu dia lulendo, na wa yika m'tantu wa Nzambi: Ni Satana. (Ysayi 14:9-17; Ezechiel 28:12-17).

1. M'TIMA WA M'NKUA MASUMU

Lulendo mbo lutuka ku benga dia tiya na lu kimonekesa mpila za zingi; bantu ba kà beko be na lulendo lua bimvuama biau, lua mbelolo zau za zi bote, keti bokete bua luatila bu ba kue songesele nitu zaû kondo kuà buzitu. Ba ka ba zololo luata bima bia ntalu, m'sanga na ndela... ntsiana bu we mu. (Ysayi 3:17-24). Ba ka ka mpe mbo ba kikumbisa mu mbuta zau, mu nsi zau, na mbelo zau, na nsaka zau, ba zimbakana ka ti "Nzambi bo ka kabakasa bânga lulendo, bo ka bakisa bâ bulemvo." (1 Pelolo 5:5). Nzambi ka zololo'à lulendo na maġani ko. (Prov. 8:13). "Maġani ma nata mpasi na lulendo lu nata lufua." (Prov. 16:18).

2. MBUA – Kibulu kiè na nsunga yambi, kia fuluka na bimpongo. Bu ka ta monekesa Eġa bimpongo bia nitu, buyayaba, buyala, bunsuza. Masumu mau ma ma tomolo yikama mu ntangu yî ya mona, yena ntangu ya mansuka, ma ta delakana buna, tu fueni ġana mpemba mu m'samu mia Yezu mi ka tele tuka mafunda mole ma m'vu ti: ntangu ya mansukina mbo yi ba ntsiana ntangu ya nsi ya Sodome na ya Gomore.

"Nsita yô" ka yena kua mu babakala na mu bakento ko, ka yi ta kota mpe mu nzo ya bisambidi, ku bisalu, ku tukolo, na mu bala ba lukolo; kani mbutu yô ya bumbaki yêna ya kunu mpe yi kondôlo nsoni na mu kisatana yena m'tima mia bantu yî kotela mu nzila ya binsintsia, ya binsamu, na mu m'kanda miambi na mu nzila za ka ka zambi. Mu bio, Nzambi bi ka ta disumu, beto tu tâ kua mayela ma mona. Biazi bia bàla mbo ba baka ka mayela ma luzingu luau mu kue tangi ma bûku ma mpila na mpila, binsintsia bi ba talà, na bi ba nata ka ku nsoni na ku yindula m'tima. Bitumi bia binsamu biô be na zingu kia buyayaba, kia kinsuza, ba ba mpe na nsangu, mbandu yî ya mona mpe bamfumu. Nzo za makinu zena mpe mbuka za buyayaba. Ka ba ta vutu kue landi ntumi za Nzambi ko, ntsiana bu ka ta ba songela mpe. (Yozefe na ba ka ka mpe Genèse 39). Na mbuta muntu zulu (zoulou) we nzenza, lembo tina m'ġonda mpuandi wô sidi bunsunza, lenda ku tu longesa mua tima ga kati dia mbelo zeto na

lenda ku tu fundisa mu lumbu kia m'fundusu. Nzambi ka tu tela ka ko tuê sè bunsuza, ka ta tina bo. "Ka lu zebia ko ti: yandi bvukana na mfumueto, ni lunzi kimosi ba kituka. Dieka bo, tineno bunsuza. Mu masumu ma kâka, ni bima bie ku mbazi kua ba yayasâ; kâ mungâ bunsuza, ni kimuntu kia nituandi ka safulâ. Sa nsimu: nituaku ye nsinda ya Ndunzi-Yasinuku: ye mu beno, ya lugana Nzambi na ka lu sidiâ mu lutumu lua beno beno kô?" (1 Kor. 6:18-19). "Tala muntu safudi Nzo ya Nzambi, Nzambi ntsia ka m'gombesa; Peleko Nzoandi ye ya sinuku na ni yo lue." (1 Kor. 3:17).

3. NGULU – Mbo ka songesa masumu: Kolo kua mbungu na dia buna. Kiena kibulu tsia mvindu, ki kue die bio biabionso bi ka mona mu nzilandi, ni bi ba bia bi bote keti bia bi bi. Ni bo bu sâ ka m'tima wa nkua masumu wu tambulaka biabionso bi ka mona ka, mû ka wa ka, mi ka tânga ka, na bifua biabionso bi ka tâla bia "mvindu". Nitu ya muntu ba wayila yo ya ba Nzo ya Nzambi ya moyo, mpe ya beba mu bidia bia mvindu, na mbelo za zi bi za kue nuini fumu keti mpe bia ka bia ngolo. Kifu kia kue nue fumu tsia yika kue babakala na kue bakento, ka buedi ntama ka bo buâ ko. Ngolo kua za Nzambi, zi lenda kakula bantu bô, be binue bia fumu na ngamba za Satana. Buna bâla ba Nzambi ka ba lenda nua fumu ko mu Nzo-Nzambi, wena, gâ meso mau m'samu wa wu bi, ka ba lenda safula nitu zau ko, ze Nzo ya Nzambi. – "Ngana ka lu Zebieti ko ti Nzo ya Nzambi lue... na tala muntu safudi Nzo ya Nzambi, Nzambi ntsia ka m'gombesa. (1 Kor. 3:16-17; 4:18-19).

Muntu wo we na dia buna wena na busafu kue Nzambi. Bu tu ta dia mu baka zingu; ka zingu kieto tsiena mu bidia ko. We na lenda yukutila mu dia madia ma ma bote, ka nzololo zo zambi mbo zi bingula kua "gana, ganeno!" Keti "vutu gana, vutu'eno gana!"

Bimpongo ka bi tonda ka ko, ka bi yukuta ka ko. Mu kituâri kia ntama, we na dia buna na kinkolo mbungu ba fuanakâne ba ba yata matadi ngatu bafua. (Deut. 21:18-21). "Peleko

kinkolo mbungu na wô kigana ku buyayaba mbo ba kitûka bamputu na ndiatulu yô yi natisa ka mpene. Wo kue landi biyala, mbo ka fuisa tatandi nsoni.” (Prov. 23:21; 28:7). Bambuka ti mvuama mosi, wa ba na dia buna, bimpongo bia m’sa ngamba, wa fua na buka sengole meso mandi ku benga dia tiya, wa ki zikusukila! Gonkatià-bendo tu fuanakane ta tâ mpasi zô zi buta ka kolo kua mbungu. Wena wa kieleka mu zonzela wo na kiyaka kia kianso. Nzambi tu telele butsieleka mu zu diandi ka kuena kinkolo mbungu ko ki kota mu kimfumu kia zulu. Bô ba yidika malavu mangolo be na mambu na bo mpe bateka mô, bungu Nzambi tele ti: “Masembo ku bo bena ngolo za nuina malavu mpe na kibakala kia nuina malavu ma ngolo ma ba sengi. (Ysayi 5:22). “Masembo ku wo ġeni mpuanandi malavu, kue nġe sokola nkaluaku na nuikini mo.” (Hab. 2:15). “Lusinga na kisansi na bisikululu bia ka na malavu ni bîo bituârisa malaki maû; mpe ba bongela m’samu’â Nzambi ni bo kua.” (Ysayi 5:12). “Ka lu gunakandi: bangâ m’samu mia nsoni, bangâ manganga, bangâ bunsuza, bangâ bubolo, baminsafula nitu za bâ bene, bamivi, bamfuekene, baminkolo mbungu, babifingi, babimpumbulu, ka ba bakâ kimfumu kia Nzambi ko.” (1 Kor 6:10). Masumu ma m’toto’ansi ma moneka mu: Galate 5:19-21, “M’samu mia nitu miâ tu widi zaba kanso mie na mie: bunsuza, busafu, buyala, bifuiti, manganga, kitantu, mayuma, keto, nkesi, bunzeki, magambula, mabundu, ntsâri, bundiafu, buyayaba mboko na mia kâ. Zabeno ti banga m’samu mia mpila yi, ku zulu kota pele.” – “Bikeno nsayi ya malavu yi tualakasa mu bunsuza; tombeno nsayi ya Ndunzia-Mpungu.” (Eph. 5:18).

Taleno mbila ya Yezu yî ka tele kue bô bena mpuina: “Tala muntu wêna mpuina kiza kue mê na ka nua mpe!” – “Be bonso luena mpuina, yizeno kue mamba na wô, lembolo na ngela! Yizeno, sumbeno malavu ma vinu na dulé, bia lembo m’pata, ka lu futa tima ko!” (Ysayi 55:1). “Kâ, wûna nua mamba manim’ġana kavutuâ ba na mpuina ko, tê kinkululu; kâ, mamba manim’ġana mbo makituka teko kia mamba, kifusumukâ tê zingu kiakinkululu.” (Yoane 4:14).

4. MFULU NATA BALA – yi songesa m’kolo wa sadila, wa finka kuntuala tsio ti keti sala lumbu ki, na kindoki (manganga). Kondo kua kuikila, die disumu dia kindoki. “Binzololo bia m’kolo bi m’gonda, mu bungu, môko mandi ma zololoà sala ko. Ntangu za zonso buka ba kua na binzololo. (Prov. 21:25-26). – Josue wa ta mpe ku bala ba Israële: “Ka lu bandi na m’kolo, mu kota ku nsi.” ...Zingu kia bantu ka ba zololo lua kô ba mona mpasi, mu baka bimvuama bia Nzambi. Yezu wa tele ti: “Seno ngolo lua kotela, ga muelo wafioti.” (Like 13:24). – “Dingeno, mbo lumona.” “Kimfumu kia zulu, mpasi ki ta buila, bankua m’tununu ba ta kia wuka.” (Matie 11:12).

M’kolo, mu bio bisimba ka mvukulu na bubote bua lunzi bua kizingu kieto, m’kolo wu nata ka ku buyongongo. Mpe wu tu kabikisa mu sambila, mu tomba bima bia bibote bia tata Nzambi, mu baka bimvuama bia tu wayila tata Nzambi: m’kolo mbo wu nata ku lufuku. Tala Nzambi ku zonzele, ka ta ku lombwa wa m’gana m’timaku mu lumbu ti, Satana wo ti, wa yidika wa kua mbazi keti lumbu tsia ka ki fuanane, ka mpe, ka ki vutuà kuâ ba ko. Na tâ fua wa lembo vûka, wa lembo Kriste. Nzambi tele ti: “Tala lolo luizi wa zu diandi, ka lu dukikandi m’tima mieno.” (Heb. 3:7,8). Bantu bakuâ-kua beka fua kondo kua Kriste, mu kue finki kilumbu kuntuala, ku zemia ko ti mbazi ka kiena lumbu kia nge ko.

Bankua nsi ya banda dia Afrike ba vulu sadila ka kiba kia mfulu nata bala, mu bungu dia kindoki kiaû. Mu fua kieto ki, bu ka ta songela disumu dia kindoki, ni lu ba kua luwilukulu lu lu sa ka mu manganga keti na sadila mo keti mu kue guni m’samu mia luvunu ...Na kani wa kiğana kue Nzambi wa moyo. Peleko mu ntangu ya bubelo na ya ntontolo na ya kiâdi keti bu tu gombesa bimvuama bieto, zu dia Nzambi di tele ti: ta bingula kue Nzambi wa moyo, na lenda ku tu sadisa, na ka tu kiğanandi ku bueso keti ku kondolo bueso; “Peleko malu ma muntu wa sungama mena mu lutumu lua Nzambi.” (Ps. 37:23). Nzambia-Mpungu mbo ka gana malu ngolo ma muntu, na ka mona kiese mu bungu dia ndiatulu’andi; ni ka fualangana kua, ka nôka ko.... “Peleko ka ku dûkila ntanguâ ko, ka ku

diamina ntanguà ko, ka ku sese ko, ku tuka nzangululu. Ka Nzambi ni yandi fundisa, betola wu mosi na zangula wa ka ka." (Ps. 75:7-8). Nzambi wa gana m'kieno mia fuanakane kue bala ba Israële mu ebu: "Ka ku bandi kue nge muntu wu yokesa muanandi wa bakala keti wa kento ga tiya, muntu wu sa kisalulu kia bikula m'samu mia ku matu, kia bamaze ba tala mbuetete za ku zulu, kia bunganga, kia kindoki, ka ku bandi muntu kue monekena bo ba bingula ka nsita keti ba ta m'samu mia luvunu, muntu wu yula bafua. Wonso sadila ka mio wena na busafu kue Nzambia-Mpungu." (Deut. 18:10-12). Katuleno bambua, bandoki, bantunta, bamingonda bantu, baminkunda nkondi, ba bonso ba kue landi m'samu mia luvunu. (Ap. 22:15). "Ka lu balukandi kue bo ba bingula ka nsita, na kue bo ba bikula m'samu mia kuntuala; ka lu badingandi mpe, ngatu lua lembo ku kisafula na baû. Me nzie Nzambia-Mpungu, Nzambieno." (Lev. 19:31). "Tala ba lu telele ti: monekeno bo ba bingula bafua na bo ba ta m'samu mia ku matu, ba kuaya ka mu zulu, na ba bula makungu, vutuleno: "Kanda di kuenda yula Nzambiandi ko? Di kue tela bafua bisi ba sadisa ba moyo? Mu m'kieno na kimbangi! Tala ka tu zonzela bo ko, buna ka ku ba m'tsamina ko ga kati dia kanda dia Nzambi." "Tala mepe ka ba zonzela zu dio ko, ka ku ba mpe m'tsamina ko mu baû." (Ysayi 8:19-20).

Mu ntangu yi bu ta kue tangi buku, Nzambi nge ka ta zonzela na mpe ka ta ku longa wa yindula na wa m'gana zingu tsiaku, kampe nsita ya Mfulu nata bala ye m'timaku yi ta ku gana mabanza mamingi, wa vutuka ku manima na ka ta sa ngolo, na fulusa m'timaku mu bunkuta. "Bue ba ta ba meno, ba mpuanazanani, m'toto'ansi, tala nsietole m'tima mpe kuikidi? Ntsi bi kuntudila tala kani ta vutu kue kina ko na mu ba kituadi na m'kembo mia nsi?" Na kani wa mona kimvuama ki lembo nsuka kie mu Yezu, kidzunu kia m'bote, na nsayi yi yokele, Na kembo, na zingu kiakinkululu, wa fuluka na kimvuama kiyokele, mbo ta mona kua bima bi bika, na bio bi fuanane wa tina buna ngati wa gana nzila kue Kriste ka kota mu m'timaku, ka buna bunkuta bua bantu, mpe bunkuta bua lufua mbo bi ku sa ka ngamba ya Satana... Ni ka kûridi bo

bedi tekelela lufua zingu kiau kia m'kâka. (Heb. 2:14-15). Nsita yo yita kutuma wa lembo tambula Kriste lumbu ti mpe ka ta dũkika m'timaku te buna mpe bu wu ba ngolo ntsiana kiba kia mfulu.

5. NGO – Kiena kibulu kie miangu na ki lembolo na kiadi. Kitantu, Dziki na mpe baluka kua mbelo ku vulu tuma kà m'tima muntu na mpe tu vulu mona ntangu zazonso masumu mo ma nata ku nsalul. Kifu kio kia mbi lenda kia diatakasa, na lenda toma vuka mpe ku ba lumbu, ki ka muangana ntsiana kingundu. Buena bubote mu nge wa ta ti ni bo wenina na wa lomba mpe kue Yezu ka ku katula m'tima wo wa mbi. "Buaubu, ka lû bakândi nkesi." (Gen. 45:5). "Bika dziki, losa kiyinguna na ku fuemandi, mbo buba sabuna." (Ps. 37:8). – "Kiyinguna kiêna kitantu na dziki di yokele, buna nani lenda telama ġe keto?" (Prov. 27:4). – "Ku tualakasandi ndunziaku ya fuema, mpe kufuema kuêna ġa kati dia bantu bêna buzengi." (Eccl. 7:9). Buaubu tineno dziki, nkesi. (Kol. 3:8).

Kuêna mpe babingi bayela mu kue lembeke dziki diau m'nua malavu keti mu kue vutudi têta, ka "malavu mau, ni m'sua mia nioka. Yena mbi yi yokele ya bampiri." (Deut. 32:33). Têta di lembama ku m'tima wa masumu, buna Nzambi wa ta ti: ni Yandi kua lenda vutula têta. Yezu wa ta: "Zolo mpuanaku mpila mosi na nge bene" "zoloeno batantu beno" Nzambi wa tu kanisina mu tu lemvokela masumu meto tala beto mpe tu lemvokele bo ba tu safudi. Nsita ya kiadi na ya m'bvunu yena mpe na busafu ga meso ma Nzambi. Binzololo Bia mbi bi nata ku m'zingu na bi nsamusisa menga biena mpe mu m'tima muntu. Ni mu bungu dio, katula ngudia dzunu mu m'tima mieto. Tala tu zololo mpe dzunu kio kia zingila.

6. NIOKA – ya guna Eve ku nsaba ya Eden. Wa gombesesa kituadi kio ki yokele na nguisani na Nzambi. Satana, nsita ya bua, wa fuluka mu keto kue Ada na Eve, bu ka mona ti ba ba tudidi m'totoansi na bu bedi kituadi kiyokele na Nzambi, ġa mbuka ya m'kuyu. Ni mu bungu dia keto Satana ka kubika

mu ku ba gombesa, na wa lenda mu ku ba gombesa kituadi kiaû kia kibote na lamu kiau na Nzambi. Keto dina dia kikuyu na dio mpe dia ntsâri bi ba ka mu m'tima mia ba ka, bu ba ma na mona bantu bo be kuau mu nsayi na dzunu. – “Keto die dia tengama ntsiana ku ntsia mafua.” (Cant. des Cant. 8:6). Mbo ka tula mbanzulu za zi mbi ku m'tima na ka bebesa kimvuama kia ba ka ka: Na lenda nata mpe ku bubu. Bua tu vulu mona vula-vula mu makuela ma ka. Keto diena mpe mbatukulu za mpasi za zingi na kitantu mu bisalu na mio mia ka mia n'toto'ansi. Bisadi bia Nzambi, balongi, bilungi ka bena basuekama ko mo mfietokoso zo, buna ba fueti kikeba ntangu zazonso, na bafuluka mu mayela, ngatu kisalu kiau kia lembo bebeso kue nsita yambi ya keto, tala Nzambi zolele sadi kia ka gâ kati diau.

7. MPANGU – Ka kue die m'toto na ka ta songela Ega djenokena “Bungu muanzi wa mpasi za zonso ni pfuba dia mbongo.” (1 Tim. 6:10). Ku Kongo, tu lenda mona bifuani bia bingi bia mpangu ba kue diê binienia bia bingi bi ba nata ku tsubuka, na ku lufua. Muntu wo zolo kua ka baka ka lenda zibula koko kuandi mu kue sadisi bamputu na bè na mpasi, buka yela mpe mu kue bende ge yandi mu nzila za m'bote na zi lembolo za m'bote, bimvuama bia m'toto'ansi, mpe biau bio bi beboso kue mawetete na nselele. Yezu wa ta ti: “Ka lu kidzudikandi kimvuama gâ m'toto'ansi ga ki diû kue mawetete na nselele; ga bulâ mivi nzo na gâ ba labâ “Bungu ge kimvuama kiaku, m'timaku mpe ni gana. (Matie 6:19-22). Acan na bantu bandi bafua mu bungu bedi zolo dingua na ngela, matadi ma ntalu na binkuti bia bibote. (Josue 7). Yuda Iskariote, kilandi kia Yezu wa ketama mu bungu ti pfuba dia ngela dia m'nata m'dila makéla Mfumuandi, na m'longi'andi. Ka ngela kô mpe ka dingua ko bie biambi, ka pfuba dia ngela di suekama mu m'tima muntu. Kue mafunda ma ba bakala na ba kento be mu makanda ma monso na bibvuka bia bionso ba bebesà zingu kiau, na binzololo biau bia mbi mu baka ngela zi yokele go nkatiâ-bendo mpe ba kigana mu kue budi binsamu bi ba lembolo waya keti ba kigana ku binsamu bia sola mabâlu keti bia bambua mu bungu dia

ngela. Nsatu ya kimvuamisa yi lembolo monena mpasi, yi vulu nata ku lufua keti mu ku kisa bubu. Pfuha dia ngela na djenokena bi kue yende bia biole na pfuba dia m'kembo na nsatu za ngolo. Peleko ni ziba ngolo za luyalu mu kue tumi ba ka ka, keti ngolo za ngela mu kue muisi mpasi bamputu; keti mpe ngolo za dibundu, zi gana kue ba ka ngudiã kibakala mu kue tûadisi bisalu bia mu Nzo-Nzambi na ka ba sadila ka Yandi bene Nzambi. Ba ti sa, bafundisa bo be ga kati dia "basantu" be na kibakala, balanda Kriste na ka ba mueni'eti ko dibundu di ba kota. (Marke 9:38). Yezu tele ti: "Kebeno, seno mayela mu masukila mampila na mpila, muntu, diangâ, ni kaba kua na kimvuama kiyokele; zingu kiandi, ka kienâ, mu kimvuama kiandî ko." (Like 12:15). Taleno Nkuma ti: mvuâma mosi, "m'situ'andi, mia toma buta. Ni kabanzakasa ti: bue ni sa, bu ndembolo na m'tsungu, mi nitûla mbutu zani? Ni katele ti: Ebu, nisa: bitê biani, bia ni mana buobozola, Mbo ni tunga nzo yanene; ni mûna ni lûndila loso luani lualuonso, na kimvuama kiani; mbo ni tela lunzi kiani: lunzi, tala nzanda kimvuama, kiekâ naku; kibilamane, kia nzanda m'vu; guma kuaku: dia, nua, sa salaka. Kâ, Nzambi wum'telele: A! Ngua-zengi, mpimpa kua yî, mbo ba ku lomba lunzi kiaku; mbô, bio, bi wadzundikidi; nâ, biadila bio? Dieka, muntu kue dzundiki bileko, mu bungu diandi, yandi kabe na kimvuama kia Nzambi, ni bô kabuana." (Like 12:17-21). Ntsia ndandu kue muntu bu ka widi baka m'toto wa nsi, ti wizi gombesa lunzi kiandi? (Marke 8:36). Yezu wu batelele ti: "Ka lu manandi lungulu zingu kieno mu bungu dia didia... ngana zingu ka kiyokeleã ko na bidia... bionso-biô, diangâ, bantu ba nsi'eyi, ba kue bia bele nankulunkue. Beno, kongâ, Tateno zebi ti, biô lukekolo. Diekabo tokoeno dinga kimfumu kiandi, biô biakâ, mbo bi lu gânu ntelo. (Mbo bi luyikulu gâ zulu). Bungu, gê nkulu kimvuama kieno, m'timaku mpe ni gana we." (Like 12:22,23,31,34).

8. SATANA – (M'kuyu) – tata dia biçuni na mpe dia bungûngu ka tûma Ega masumu mamonso. Ni yandi mpe tuma m'tima. Yezu tele ti: "beno, tateno ni m'kuyu, ni mbanzulu za tateno lu zololo kue lândi; tûka gâna bându kikazêbi ni gonda bântu.

Ka yuku'andi bukieleka ko, bungu bukieleka ka buena mu yândi ko. Bu katâ bungungu, ni mu kinsa kiandi kîna kazonzelâ, bungu ngûngu yê; tata dia bungûngu mpe ni yândi." (Yoane 8:44). Bungûngu bua "kala" buena bua bunene na buyokele bungûngu bua ngolo. Kuena bungûngu bu tu ta, bu tu "tsoneka", bu tu "sa" M'nkua bumpidikisi wena ngungu Peleko ka ti gana ntsiana nzambi yi lembo ġuna. Kretie, ka lenda ġuna kô. – "Ta mana ta ti: Mu Yandi tue, kâ mia buyongongo yambula pele, buna beto bangungu, na ka tu sadila kâ bukieleka kô." (1 Yoane 1:6). "Katuleno bambua, bandoki, bantunta, bamingonda bantu, baminkunda nkondi, ba bonso ba kue landi m'samu mia luvunu." (Ap. 22:15). Mu bima bi bia nsambuadi Nzambia-Mpungu bika lembolo zolo "mbangi ya luvunu na nkua bungungu..." (Prov. 6:16-19).

9. LUBUETETE – Lu ta monekesa kimuntu mu m'tima wa muntu-muntu. Mu fua Eti, luèna lua ntombi, luambi, bumbaki na luena lua fua mu bungu dia masumu ma ntangu zazonso na ma ka zaba, meso mafua na mambi, ni bungu dio, ka lenda vutu kutika nsalulu zandi kô. Kimuntu kiandi kiena kia dzuna, mpe na mua vuandi ntangu za ka. Mbo ka fundisa mu ntangu yô yi ka fueti lemvokele, na ka lemvokele mu ntangu yô yi ka lenda Fundisa "Ka Ndunzia-Mpungu wa tû telele na konzi-konzi ti: mu ntangu ya mansukina, ba kâ mbo ba losa nzila ya luwilukulu mu landa nsita za bungungu na ndongosolo'à m'kuyu. Mbo ba tatamana bangâ bumpidikisi, be na m'tima mieneti bisisi bia gola." (1 Tim. 4:1,2). "Na m'tima mi lembo zaba mvindu ya masumu." (Heb. 10:22). Wena ntsiana wa yoko mu kisengo kia tiya tua ngolo.

10. DISU DIA NZAMBI – di mona mia mionso mi ta yoka mu m'tima. Ka kuena tima ko ki lenda dzioka ge disu diandi di lêma; ni bungu dio, ka mona mbanzulu zazonso zi suama na mia mionso mi ta waya m'tima. (Mu bifua bi, Disu di ta delakana na dzidi kia muntu).

11. BALA BIA M'LAKU MIA TIYA – mie mu ndekoso m'tima mi ta songela luzolo lua Nzambi lu zunga m'tima wa masumu.

Wêna wa makieleka ti Nzambi ka zololoà disumu ko, mpe wu tu zololo na ka zololoà lufua ko lua m'nkua masumu, buna ka yindula m'tima na ka bakà lamu. Yezu wa yîza kula bankua masumu. (Like 15:10). Ngudia nsayi yidituka kue ntumi za Nzambi, mu bungu dia nkua masumu, m'mosi, yindula m'timandi. Bala bia m'laku mia tiya, mî ta tu zonzela mpe menga ma Yezu-Kriste, ni muana meme kia Nzambi, ni yandi katula masumu ma m'totoansi. (Yoane 1:29).

12. ANZE – (ntumi'a Nzambi) monekese zu dia Nzambi. Nzambi wenandi ka zonga kue muntu wa bakala na wa n'kento be ba kangama ku ntsia masumu ngatu ba kota mu yandi-bene na mpe m'tsamina, na luzolo luandi lua ba m'tima miao.

13. BEMBE – mbo ka ta monekesa Ndunzi-Yasinuku, Ndunzi ya bukieleka yî songela disumu, mu buderede na lukungu. Ndunzi-Yasinuku yena ega, ga ndeko m'tima muntu. Ka lenda ba ko ga kibuka kio ki ta tûma disumu.

Tala m'timaku ntsiana fua ti mpe wêna, nge fuanane wa bingula kue Mfumu Yezu. Na zibula m'timaku, na bika m'tsamina wa zu diandi wa kôta. "Widikila Mfumu Yezu, mbo vûka." Nzambi zololo wa lungisa, Yandi wa kubika ka soba m'timaku, mu ku gâna wa mona, wa tuâdisu kue ndunzi ya mona. Fua kia zole bu ka ta wa songesa.

FUA KIA ZOLE

Fua tsi ki ta songela m'tima wu yindudi wu ta dinga Nzambi. Anze simbidi mbele, zu dia Nzambi, die na "gumunu na ngolo, di yôkele meno na mbele ya nsamba yi zebi kota na derede gâ bvukanana ndunzi na m'tima, yi zebi yôka ga kati dia gisi na m'luku, yi zebi sensomona mabanza na makani ma m'tima." (Heb. 4:12). "Bantu ni mfua mosi kua ba fuaka, mu kue wa lukungu luau lu lembo soba..." Buna zu dia Nzambi di bambula kue muntu ti "Ndandua disumu, lufua." M'nkua disumu na m'nkua bunzimbu mbo ba ba losa ku

2. M'TIMA WA DISUMU, WU TA DINGA ZINGU

zinga kia tiya tua m'kuasi.

Anze (ntumi'a Nzambi) simbidi gisi kia m'tu ga koko kua kaka. Ki ta bambula ku nkua masumu mbo tu fua beto ba bonso. Nitueto yi tu tomo zolo, yi tu luikila, tu dikila na tomesa na tu buka yo, ngatu ta yangidika bimpongo biandi, yi fua mpe yi gombela, yi diġu kue ba ntunga, mpe bilunzi na ndunzi zeto ze na lamu kia kinkululu, bi moneka ġe m'fundu wa Nzambi.

Bu tu ta mona Ega m'nkua masumu ta batika mu wa Nsangu za Nzambi na ka ta zibula m'timandi ku luzolo lua Nzambi. Ndunzi-Yasinuku batikidi mu kue tudi m'tsamina mu m'tima wa buyongongo bua disumu. M'tsamina wa Nzambi wu kotele mu nzo'andi na wu kumini buyongongo bua bonso. Bibulu bia mpila-mpila, ni masumu mo, buaubu, bi dziokele. Ni bungu dio, beno bitāngi, ġaneno nzila kue Yezu, we m'tsamina wa m'toto'ansi, ka kota mu m'timaku ngati mpe ka katula wo buyongongo na nsalulu zandi, ntsiana bue mu fua ti. Yezu tele ti: "ni Mē ndje m'tsamina wa m'toto'ansi, wō kundānda, ka kuendā diati mu buyongongo ko, kâ, mbo kabaka m'tsamina wa zingu." (Yoane 8:12). Ku lenda, wa kuma buyongongo ku m'timaku ko, mu ngolo za nge bene, na mayela ma ku keti mu mayela ma bakâ. Nzila yi lembolo mpasi, na yi fuanane mpe, kieleka, nzila mosi kua yi lenda dziokesa buyongongo, ni m'gana kua nzila ku m'tsamina, peleko, buyongongo, buena ni masumu meto. Tsieleka ngonda na mbuetete mbo bi tu tsaminika fioti mu mpimpa, ka bu duka ntangu, mpimpa na tsamina mio, mi zimbakana. Yezu we "Muini wa buderede." Buna Yezu bu ka kotele mu Nzo ya Yeruzaleme, wa kuma ba biteki bia ngombe, bia bindongo na bia mabembe, buongozole bitê (Bimbalanza) bia bo bedi vingasa ngela batelele ti: "Wa tsonama, Nzo'ani, ni Nzo yî ba sambidila, beno lu kitudi yo suamunu kia bamivi." (Matie 21:13).

M'timaku wa solo wa ba Nzo ya Nzambi, Nzoandi. Zololo ka ba mo, ka tomesa mo, ka fulusa mo m'tsaminandi na luzolo luandi, na kiese kia kinadi. Yezu ka yizidia ko kua mu kuiza lemvokela masumu meto ko, ka mpe wa yiza mu tu kakula

mu ngolo na mu lutumu lua disumu. "Tala muana wulukûdidi, bêno, ludûkidi ngudia dûka mu kinğamba!" (Yoane 8:36).

FUA KIA TATU

Fua ki ka ta songesa m'tima wa nkua masumu yindudi ngudia yindula. buaubu, bu ka ta bambuka masumu mandi mamonso, ma manene, na mambi, ma ka yidika na mu mô Yezu ma ka fuila ga m'ti wa Kruwa, buna bu ka ta mona Kruwa di ta ku m'songesa ntumi (Anze) ya zu dia Nzambi. Mpe meni zengozola m'timandi we wa nionga mu bubu buandi, na ka ta yindula ngudia yindula m'timandi mu masumu mamonso ma ka sa, na m'timandi mpe weka na kiadi. Buna bakudi ngudia luzolo lua Nzambi lu monekene mu Yezu-Kriste, luzolo lo lu kotele mu m'timandi na batikidi mu kue zabi ti Yezu-Kriste, muana Nzambi, wa yiza katula masumu mandi, ni mu bungu dio mpe ka tambula mu fua mu bungu dia yandi ga "m'ti wa loko."

Mu bungu mpe Yezu bam'buisa bikoti, bam'vuika nkata nsende na bam'koma moko mandi na malu mandi ba gubula mo mu nsonso, mpe wa fua gâna Kruwa mu bungu dia masumu meto, vutulu kimonekesa mu bukieleka na ngudia moneka ku nkua masumu yindudi, muângase m'timandi na zingu kiandi. Bu ka ta tanga Zu Dia Nzambi, mpe lenda ku kimona ntsiana mu kitâri na mpe ka ta zaba ti kena kintuadi ko na Nzambi na mpe bua buingui ka sinuna m'tsieno miandi, mpe yandi we wa mbi ku ngudia kati, dia kinzambi kiandi, na buna bu ka yindudi m'timandi ge Nzambi, na mansangaza, ka bolota ngudia dilu, Yezu wele ģe yandi. Luzolo na dzunu kia Nzambi bifulusa m'timandi buna bu ka batika mu kue zabi ti: "Menga ma Yezu-Kriste, muanandi ma tu kusuni masumu." (1 Yoane 1:7). "Nzambia-Mpungu wena ģa kati dia bo be na m'tima wa zengoka na ka vûkisa bo be na ndunzi ya nôka." (Ps. 34:19). Kua kâ Zu Dia Nzambi di ta ka: "Taleno mu yandi meso mani ni tula mo: mu yandi mona mpasi na mpe we na ndunzi ya nôka, mu yandi tina Zu Diani." (Ysayi 66:2). Ndunzi-Yasinuku yi zonzela malembe mpolo za Yezu: "Muana yenda mu dzunu;

3. M'TIMA WU YINDUDI

masumu mâku ma katukidi.” Ka talaka kua Kruwa na mpe ka mona kua menga ma tsamuka ma Yezu na ka kuikila mpe mia lungidi mu bungu dia yandi ka ta mona fioti-fioti dema dia masumu mandi dieka kue katuki, peleko Yezu yandi bene wa nata madema na mpasi zeto. Wa yidika wo mpe wa luala mu bungu dia masumu meto na wa zengozoka mu bungu dia bubu bueto. “Na mpe Nzambia-Mpungu wa vutu buisa kue Yandi bubu buabonso bua beto.” (Ysayi 53).

M'tsamina wa Ndunzi-Yasinuku wu fulusi buaubu m'timandi wedi, ntama, mvindu na buyongongo bua buingui, na mpe ka ta sukula na ka ta wa tsemesa na tseki-tseki mu menga ma Yezu. (Ysayi 1:18). “Ni yandi bene Ndunzi wu tû muisa gâ ndunzia m'tima ti bala ba Nzambi tue.” (Rom 8:16). Weka kuikila ti: “Ngatu muntu ni muntu kum'widikila kalembu gombéla, kabaka zingu kiakinkululu” mpe “Mu buzitu bua Yezu wa tû kûridi mu menga mandi, wa sukudi masumu meto, yandi tata m'ngâ kiambu ki yokele.” (Eph. 1:7). Bimpongo bia nitu buaubu bi geni kibuka ku nsatu za kue landi Nzambi na mu kue ku m'sadidi, “Yandi wa tu zolo wa ntete.” Na kani ka zolo m'totoansi na biô bia nsi yî, bu ka ta zolo buaubu Nzambi na biô bia Nzambi.

Mu fua tsi, bibulu bi ta monekesa masumu, bieka buau bu ku ndeko m'tima wa muntu wu, peleko Satana ka ta zolo katuka kibuka kiandi ko kia ntama, na ka ta tala ku manima, ka ta sa vuvu ti mbô ka vutu kuizi kota. Ntsiangu Mfumu Yezu ka ta tu longa ti tsieloloeno, sambileno ngatu lua kumeno m'kuyu mpe ka lu bika.

FUA KIA YA

Fua tsi ki ta songesa Kretie di bakidi ngudia dzunu na kulukidi mu lufua lua Mfumueto, na kivûkisi kieto Yezu-Kriste, ka ta vutu kiluona ko “mu bima biaka mpe bu ni Kruwa dia Mfumueto Yezu-Kriste, mû ngombele ga meso ma nsi mû gombele nsi ga meso mani.” (Gal. 6:14).

Yezu-Kriste wa bongele masumu meto mu nituandi mu komesa mô ġa m'ti, ngatu, mu masumu "ta ba bantu ba fua, ta ba bantu ba moyo mu m'samu mia sungama." (1 Petelo 2:24).Kretie dia komo mu bungu dia nsi. Galate 5:16 yita tu tela ti: yendeno landi buna bu lu tuminâ Ndunzi na binzololo bia nitu, tineno bio; na Galate 5:25: "Bu tu tambudi zingu kia Ndunzi, ta m'bikeno ka tu nata yandi bene."

Mu fua tsi, tu ta mona m'ti wuna wa ba komena Yezu, bu ba mana ku m'katula binkuti. Tu lenda mona bikoti bina, bi ba m'winda, peleko mpasi zo zi tu ġana dzunu za buila mu yandi. "Na ba m'gonda mu bungu dia mbi zeto." "Erode na bantu bandi bedi ku m'seġesela mpe, ba m'luikidi kiyunga kiambuaki, bu ba mana ku m'windisa bikoti, na, buna bu ba mana yidika nkata nsende; mpe ni ba m'vuikidi yo ku m'tu" na kani nkata ya dingua. Ni ba tudidi diadia ku koko kua ndaku na kani ba m'ġana m'ti wa ba mfumu ni bedi m'fukamanâ mu ku m'kunda ni bedi kuizi ku m'bikâ ti "Mbote'aku mfumu ya bajuife!" Ni bedi ku m'lobelela mpe mante, na ba m'katula diadia ġa moko mandi, mpe ba m'winda dio ġa mbata m'tu. Bu ba meni ku m'seġesela, ni ba m'neti ku mbazi mu kue ku m'koma ġa m'ti.

Kuêna ba "Kretie" ba kue kia nati kua mu nkumbu, ba sambila mpe mu Nzo-Nzambi, ba dia nitu ya Mfumu, ba yimbila m'kunga miandi na, mpe ba vutu koma kivukisi tsiau diaka, mu bungu dia nsalulu zau zambi. "Ka bawu-bânâ ko ba nta: Mfumu! Mfumu!, ba lenda kota mu kimfumu kia zulu, kâ yandi-wûna sa bûna bu zololo Tatani we ku zulu." (Matie 7:21-27).

Mu fua tsi kua, tu ta mona mfuta ya Yuda, wa dila Mfumu Yezu makela na wa m'teka mu makuma tatu ma ngela, bungu ti pfuba dia ngela dia ku m'baka ku m'timandi mpe dia sa ndunziandi buyongongo. Muinda, na gambu... ni biô bia sadila bambulumbulu ba yiza kanga Yezu mu mpimpa. Bau ba telela mundenga mvungândi, mu lungisa mbiki ya Nzambi: "ba widi kabana mvungâni, ba telele yo mundenga." Ba katula Yezu

biabionsono na ba m'losele, bedi ta ti: "Ka tu ta zolo ko mpe muntu wu ka tu tuma!"

Bantu ba zololo kua ba baka tusakumunu tua Nzambi, mvula na muini, ka ka ba zolo ka ko ba tumamana mu lutumu lua Nzambi. Kuena mpe bantu ba ka, Nzambi ka ba kuà salu mu ntangu ya vuandi na ya mpasi. Dieka mbulumbulu mosi ni kam'gubudi lubanzi mu diônga "gonkatià bendo mpe, menga na mamba, madúkidi." Nsusu, ka ya ki kubilà ko, Petolo wa kala Yezu nkumbu tatu gâ meso ma kisadi kiam'kento, ka ku matu, ni bu ka ti yindula mu kue bolota ki dilu. – Ngana beno lu kue tè kimbangui kia Yezu mu nzonzolo zeno na nsalulu zeno? Keti bo lu kue mone nsoni ga meso ma bantu? "Ni bungu dio, kanso wu ku ntela kimbangi gameso ma bantu, Mêmpe mbo ni m'tela kimbangi gameso ma Tatani we ku zulu, kâ wô ku nkala gâ gameso ma bantu, Mêmpe mbo ni ku m'kala gameso ma Tatani we ku zulu." (Matie 10:32-33).

Yezu tele ti: Mboko wô lembo tambula kruwa diandi, mu ku ndanda, ka mfuanakaneà ko." (Matie 10:38). Bueso buau bo ba kangama mpe mu Yezu Kriste we ngudia tadi!

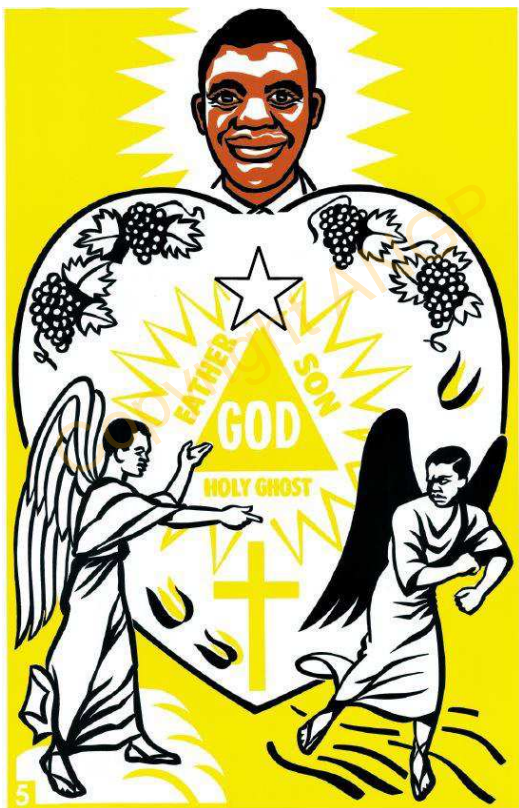
Wena tadi dia kinkululu,
Mpe Nzambi wena mu m'timani we wa noka
Ntsiana kisuamunu ki ku nsueka,
Ga kati dia mamba ma ngolo ma ba sisi
Tadi diani, na ngolo zani,
Na Nzoani yi ku nsueka
Kisadisi kia mu mpasi:
Ni Yezu, Kikudi Kiani.

FUA KIA TANU

Taleno m'tima wa sukulu na weka wa m'bote wa nkua masumu vukidi, bungu dia kiambu na kiadi kiyokele kia Nzambi. M'tima wu weka ngudia Nzo ya Nzambi, kibuka kia Nzambi, Tata, Muana na Ndunzia-Yasinuku, mio mia tu wayila Mfumueto Yezu-Kriste: "Tala muntu, mê kazololo, zu diani dia

**LUZOLO
NSAYI
DZUNU
FUKI
NZIAMBU**

**KABU
LUKOSAMANU
BULEMVO
KIMINU
Gal. 5:22**

5. NZO YA NZAMBI

kakêla; Tatâni mpe, mbo kam'zolo; mbo tu tûnga mu yândi." (Yoane 14:23). Mu Yezu-Kriste, Nzambi ka ġana buzitu, ka sakumuna, na ka sungika muntu.

M'tima wu buaubu weka Nzo ya Nzambi. Disumu di katukidi. – Na kani bibulu bio bi tûma mpe Satana, tata dia bungungu, tu ta mona Ndunzi-Yasinuku, Ndunzi ya Bukieleka. Buna bu wa ba kibuka kia kinitu, m'tima weka ngudia m'ti wa wu m'bote we na mbutu za ndunzi, ntsiana: Luzolo – Nsayi – Dzunu – Betoka – Bulemvo – Nziambu – Lukosamanu – Fuki – Kabu – Kiminu na bia ka mpe, Bia bi bote ġe Nzambi na kue bantu. Weka buaubu kintâla kia m'ti wa vînu wa kieleka, ni Mfumueto Yezu-Kriste na mpe kintâla kio kibuta mbutu. Mansueki ma mbutu zazingi mpe ka ba mu Kriste na Kriste, na m'kieno miandi mia ba mu yandi. (Yoane 15:1-10). Bungu ti yandi wa fuluka mu Ndunzi-Yasinuku na wa baka batema ba Ndunzi-Yasinuku, we na ngolo za m'zingu wa nitu na za bimpungo, na za komena mbuta muntu (Satana). Zingu kiandi ka kisidiâ ko mu kue mone, mu kue we, mu kue simbi kua, ka mu luwilukulu, bungu luwilukulu mu Yezu-Kriste ni baka kua mpemba mu nsi. Yandi we na ngudia vuvu kia kindama mu nsangu za nkuizulu ya Mfumu'eto Yezu-Kriste. Ni mu luzolo lua Nzambi kabakilâ zingu.

"Bueso luau, bô bê na m'tima mia tsema, bungu mbo ba mona Nzambi." (Matie 5:8). Mfumu Davide wa zaba ti ngudia m'zingu mbo wu yokela mu m'timandi ni ka sa kua ti bimvuama bie di nandi na mpemba kedi baka kue batantu bandi ba mu nsi za ka: bu kedi bakula bio bia lembo ba nandi mu yandi bene ni ka sambidi: "A Mfumu Nzambi, tula mu meno m'tima wa tsema, vutu tula mu meno ndunzi yi fuanakane!" (Ps. 51:12). Ka kuena muntu ko ġa kati dieto lenda tsesema m'timandi; ka kuena mpe muntu ko lenda yidika m'tima wa tsema mu yandi bene. Diambu ni ngudia yindula kua m'tima ga meso ma Nzambi ntsiana bua sa Davide, wa lomba kue Nzambi ka m'ġana m'tima wa mona, mpe lenda wa yidika. Nzambi zololo ka yidika kima kio mu beno. Ka wena ko ti mu kue londe binkuti bia tendoka na mu kue luâti buderede

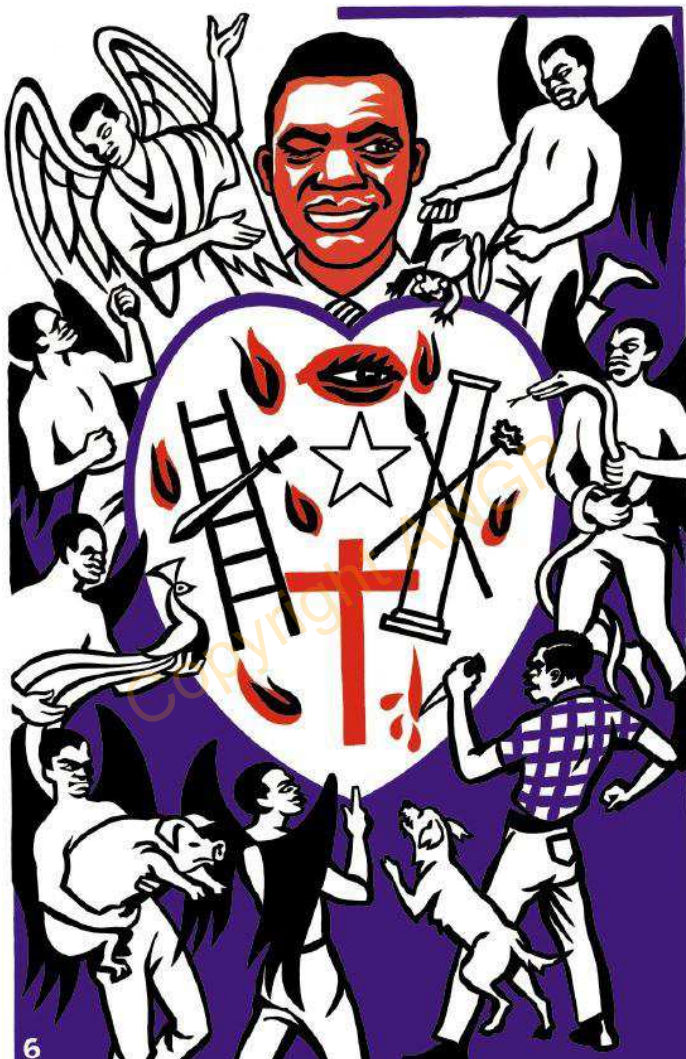
bueno, mio mia lu waya miambi, mpe lu sa m'tima mieno kibuka kifuanane mu bungu dia Nzambi na Yandi ka ta lomba mu tu sadisa, bungu ti Yandi wa tu wayila mia m'bote ni ka ta ti: "mbo ni bulumuna mamba ma tsema mu beno na lu ba mpe ba tsema. Mbo ni lu tsemesa na mvindu'eno na bifuiti bieno; Mbo ni lu gâna m'tima wa mona, na mbo ni tula mpe mu beno ndunzi ya mona; Mbo ni katula m'tima wa tadi we mu beno na mbo ni lu gâna m'tima wa m'bote. Mbo ni tûla mpe Ndunziani mu beno na mbo ni sa mpe ti lue landi m'tsieno miani na mpe lua tala mio na lua sadila mio." (Ezéchiél 36:25-27). Ni bo mpe bu ta ka kinkuezi kia mona mpe Nzambi kia kasila dimbu mu menga ma muanandi, Yezu-Kriste.

Mu fua tsi tu ta vutu mona mpe Anze. Peleko bantumi ba solo m'yunzâ bo ba kota mu zingu kia kinkululu na be na lutumu mu kue kele bo ba tina Nzambi. (Ps. 34:8; 91:11-12; Dan. 6:22; Matie 2:13; Act. 5:19; 12:7-10).

M'kuyu mpe bo ka ta meneka mu fua tsi. Wena mpe gâ ndeko m'tima ka ta kela ntangu yo yî fuanakane mu vutu ba ga kibuka kiandi kia ntama. Ni bungu dio, potele ka ta tu longa ti: Tsielolooeno na sambileno, bungu: "m'tantueno m'kuyu mpila mosi ngombulu yi ta bulana, ni gulanganâ ka kue gulanganê mu tomba muntu wû ka dia." (1 Petolo 5:8). Wena mpe yandi bene zebi yimbuka mu kiba kia m'tsamina, ka guna bikuikidi bi lembolo na meso matsia mu bungu dia bimpongo bia nsi. We na mayela ma ka gunina bo bakosama be ga kati dia bo ba solo. Dieka bo tala tu kumini m'kuyu, Mbo ka tu bîka. (Jac. 4:7).

FUA KIA SAMBANU

Taleno fua kia kiadi kia muntu wo ta kala dibundu diandi. Disu diandi dimosi di zibamane, buna zingu kiandi kia bu kretie kie ka dimina, mpe disu dia kaka di ta tala na kibakala kia kionso ga ndekoso'andi, di ta landi mia mu nsi. M'tsamina wa ku kati weka ku buyongongo na, m'timandi, binsembola

6. M'TIMA WE WA TONTO NA WE WA KABANA

bia vûtu mona mpasi na Kriste ka bi ta vûtu moneka ko. Yandi we ka wa zungu mu ntontolo zi ta ku buisa na kani ka kuma zo. Na kani ka widikila zu dia Nzambi, yandi batikidi buabu mu kue we m'samu mia bungungu na mpe na m'samu mia mbi mia m'kuyu. Bu lenda ba mpe wele ku Nzo – Nzambi, ka suekele binzonlolo biandi ku tsia kiyunga kia dibundu, ka luzolo lua Nzambi ka lu sidià ku m'timandi ko. Ndunzi'andi yeka ya kabana mu bungu dia mabaha mandi. Batikidi mu kue zolo mie mu nsi na mpe ka ta ku m'timandi ti yandi luzolo lue nandi kua mu Nzambi; Lubuetete lua kimuntu lu fuidi. Ka ta vutu nata Kruwa diandi ko buna bu fuanakane, dieka kue yandi, ngudia dema na ka ta vutu dia zolo ko. Luwilukulu luandi lueka lua koka, bidiki mu ba kituadi na Nzambi mu lusambulu, buidi mu nzila za ka na kidibà kiekia ku m'timandi; mpe geni fioti-fioti mbuka kue m'kuyu we ga ndeko m'timandi... we mu nsayi bukena kituadi na bantu ba nsi yî, Peleko mu kue be kituadi na bo be ba kangama mu luwilukulu.

Nsita yambi ya nuni yî yamputu yi ta monekesa lulendo, yi ta tomba ka kota. Kretie di weka zimbakana kuandi ti yandi wa vûka mu ngudia kiambu na weka Kretie die na lulendo. Kolo kua mbungu kue ka ga muelo'andi, ku ta dinga kota. Mbo wu vulu batikila ku "kidiba", ntsiana bu ka ba gakimosi na ba mpuanandi ga mbuka ya malaki, bu ka ba na nsoni na luaka lua fuanakana na bô ba yuku mbuka zo. Ntsiangu mpe m'kuyu ka m'tela ga kutu mpe, nkumbu mosi yo, ka yi bebesa zingu kiandi kia Nzambi. Mbanzulu na bimpongo bia nitu bieka ku m'baka. Wu lenda ba ti weka na nsayi ya yingi gonkiatià-bendo ka kue sè nsaka zi lembolo salu, mu kue kote nzo za makinu, bibuka bia nsakati bi lembolo fuanana mpe ba ta ku guna kue m'tantu mpe nsi yî ya bantu ni bo kua ye na mpe "busumuka nkumbu mosi, ka diena disumu ko."

Wena wa ma kieleka mpe beto ka tu lenda sa kima ko tala nuni zo za busafu zambi na mbanzulu zambi zi zungane ga zulu m'tu mieto, buna beto mpe tu fuanakane, ba tu semba

tala tu ġeni nzila za kota mu beto na tala mpe tu bikidi za tunga mu m'tima mieto mpe za buta nsalulu zau zambi. Tala tu ġeni mua m'lembo kue m'kuyu, yandi ka bika ko mpe m'bonga koko kua konso, ka benda mpe lunzi na ndunzi ku benga dia tiya tua kinkululu. Ni mu bungu dio Nzambi ka ta tu longa buna bu fuanane ta losa bimpongo bia buleke na ta bika mu kue sakane na disumu mpila-mpila yi di kuizila kue beto. Tu fuanakane ta ki gana kue Yezu, we kikudi, we m'nkua mpemba.

Muntu wu we mu fua tsi tâ pika mbele mu m'tima, monekese bo ba kue segesele bantu na m'tantu mia ba Kretie. Bikoba biau bi kue segesele na tudimi tuau tu kue guni, ba pika mbele na ba luakisa m'tima mia ba Kretie, na m'tima wa kabana ka wa lenda ba na lâmu ko mu ntontolo zo. Kretie dia mpila yo di ba na bunkuta bua bantu kani bua Nzambi. Bunkuta bua "bue tu lenda tâ?" na miô mi kue yidiki bantu, yandi ka ba ngamba ya bantu mu bungu dia m'samu miaû, na ka ba malâ na Nzambi. Kondo kua yangalala na dziki mu ntangu yi ka lungusu na ya kiadi bi moneka na bi wumuna m'tima.

Nioka yambi ya keto yi moneka ka tala ba ka beka na kimvuama keti bu be na nsangu kani beto, mbo yi kota kue beto malembe tala tu ġeni kibuka, na ka zibula muelo ku kitantu na ku lulendo. Luzolo lua ngela mbo lu ba ka mu m'tima mieto mu bungu dia buzoba tala ka tu zidià mayela ko na Mfumueto ka ta ku tu benda makutu ti: "Tsieloloeno, sambileno, ngatu lua lembo bua mu disumu." Matie 26:41; 1 Kor. 10:12 yi tele ti: "Dieka bo, yandi ta banza ti telamane na kirikiti ka se mayela ngati Fualangane!" "Dieka bo, bayaya, ngolo zeno za zonso, ni kue Nzambi zi fueni tûka. Mu nuanisa m'kuyu m'nkua dziki, luateno binuanunu bia Nzambi!" (Eph. 6:11-18).

FUA KIA NSAMBUADI

Fua tsi ki ta songesa m'tima wo wu ta vutuka ku manima.

7. M'TIMA WU TA VUTUKA KU MANIMA

Muntu wo, wa ba na m'tsamina na, wa bimba mpe makabu ma Nzambi, wa ba kituadi na Ndunzi-Yasinuku, mpe yandi wa katuka mu nzila yambote. Ki ta songesa mpe muntu weka lembo yindula m'tima keti weka lembo kiġana kue Nzambi ni ka sa kua bukieleka bua luvuanzile, "Nsangu za kiese" na ba longele na miô mia mbiki mia ba m'tela... Muntu wo kanga m'timandi mu ntangu yo Nzambi bu ka sala ge yandi, bu ka kuenda ku mpasi zi yôkele ni ka sa kua ngolo za yandi bene mu kue kisungiki.

Yezu, Yandi-bene, wa zonzela diambu dia muntu wo vutuka ku manima mu. Like 11:24-26: "Tala ti nsita yambi, bu yi dũkidi mu muntu, wele yunguŋi kuna masese, mu dinga ga ka dzunina. Bu ka lembane, tele ti: Na katu kue kâdi mu nzo yĩ na dukidi. Bu ka kêdi, wizi buana nzo yi kombokele, yeka na derede. Muini keke bongu bakuyu nsambuadi ba yokele nkesi na yandi, ba kotele mũna kinkululu. Dieka bo mansunu ma muntu wo ma yokele bubi na buedi ntama – 2 Petolo 2:22: "M'samuau, nkuma ye ko ti: bĩa lukidi mbua ni biã ka vutu dia; keti: ngulu ka mana yebela, vutu vindumuka mu ntebe."

Bibuku bia nsangu za kiese zi ta tomo songesa na derede bue m'tima wa muntu wo vutuka ku manima keti wa nkua masumu ta lembo yindula m'timandi. Disumu na ngolo zandi za zonso za buguni, di vutulu kuizi tũnga ngati ka vutu tũma mo m'tima wo. Na dzidi kia muntu wo tsiena na ki ta songela fioti bue m'timandi. Ndunzi-Yasinuku, bembe die na mvuelenvuele, di fuanakane dia katuka mô m'tima wo, mu bungu ti disumu na Ndunzi-Yasinuku ka ba lenda ba kituadi ko. M'tima mpe ka wa lenda wa ba ġakimosi ko Nzo ya Nzambi na kisuamunu kia m'kuyu. Anze yi ta monekesa Zu Dia Nzambi, wele mpe na kiadi, mpe ka ta tala ku manima na vuvu ti muntu wo mbo ka yindula m'timandi ntsiana muana wa kimpumbulu, wakibelese. – Like 15:16-18: "Wedi bindamana mu dia nkaba yedi dia ba ngulu, kã kani muntu ka m'gani yo. Watsũmana, wabanzakasa ti: Muendo ni kuenda, kue tatani ni kue kâdi, mbo na m'bomba ti: bubi nasidi kue Nzambi na kue nge, ka mvutuluã fuanana ko, mu vutu ba

muanaku.” Tata bu ka m’dzukudi muanandi wo yindudi m’timandi, m’lemvokele na vutulu ku m’tambula.

Ka mu fua tsi, ka muena ngudia yindula kua m’tima ko, muntu wo ka ta tomo ku kigana kua Nzambi ko, ka ta dinga n’lemvo ga malu ma Yezu ko. Kimuntu kiandi kiena kua, tu lenda ta kia yoko mu kisengo kia tiya; kiena ku tolo, (ku dzunu). We na makutu, ka ka ta wa Zu Dia Yezu ko. We na na meso, mpe ka ta mona bulu diô ko, ngudia benga dia tiya di ta zibuka ku ntsia malu mandi. Ka sidiâ na nsoni ko mu kua be kua mu disumu. Satana weka tûma m’timandi. Weka wa zakala mu bumfumu ga kibuka kiandi. Wu lenda ba mpe muntu wo wa tidi moneka kua wa buzitu, ka fuanakana ntsiana kisambidi, ka mpiema ya mpila yi ba kusa mpemba, “Ku mbazi, ni ya yi tsekemba, ka mu kati, ya fuluka mu biğisi bia bantu bafua na mu ntonto.” (Matie 23:27).

Tata dia bungungu bakidi buaubu mbuka ya Ndunzi-Yasinuku ya kileka. Mu na bulu, mu na disumu die kituadi na nsita yambi yi fuanakane, na nsita ya mvindu na buaubu yi zakale mu m’tima. Ni ka zolo kua ti ka kakuka mu bau, ka mpasi mpe buna bu ba simbididi. — “Tala muntu safudi m’tsieno mia ntama mia moise ge mbangi zole keti tatu, kiadi pele ba m’gondele. Buna ntsi bi fuanakane yandi wo diatakase Muana wa Nzambi, tsêri menga ma kikûdi kiandi wa m’katudi ga masumu, segesele Ndunzi ya Kiambu wu ku m’tsemese m’tima ?” (Heb. 10:28-29 tanga mpe 2 Petelo 2:1-14).

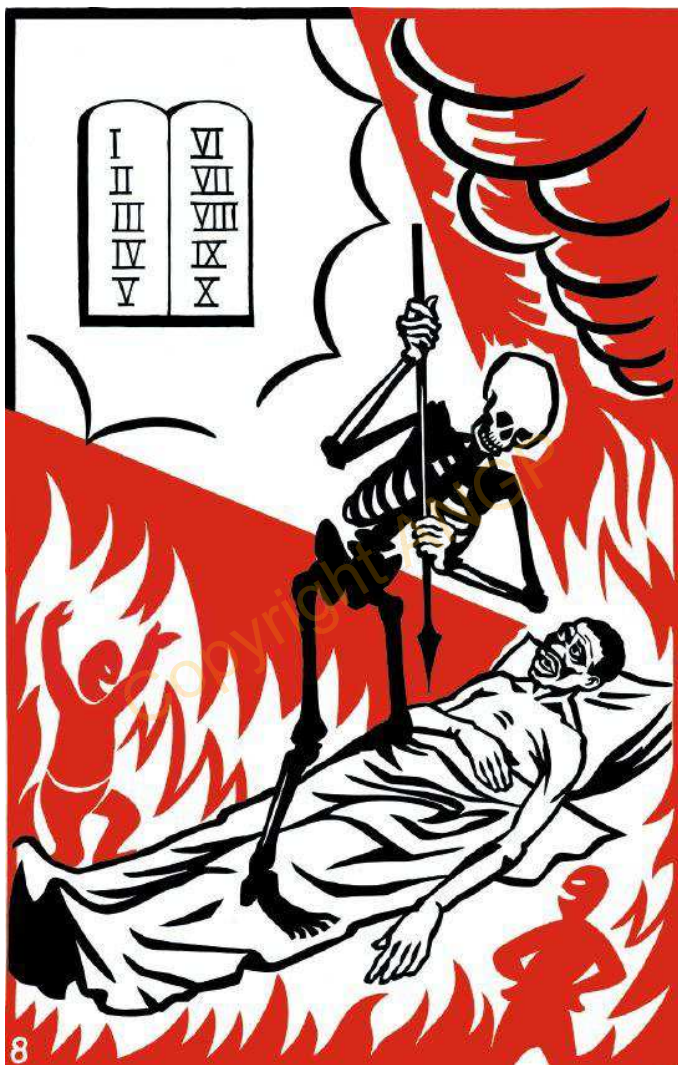
Tala fua tsi ki delakane na bue m’tima ku, mpuanani, bingula kua Nzambi kondo kua lembo yokesa ntangu na mu m’timaku wam’kaka. Na lenda na Yandi zololo n’lemvokela masumu ma monso; tala wizidi kua yandi na ndunzi ya ngudia yindula m’timaku. Yiza kua yandi ntsiana munga buazi wa yizi yaudila Yezu wa ta ti: “Tala zololo; lenda ku nguasisa” (Marke 1:40-41) tala nge ni m’timaku kua ta kua kangi, tala nge zololo kua buyongongo ga m’tsamina, ka ku sidiâ vuvu ko, wu ku bakisa mpe kani, mu bungu ti nge solele lufua kani wa sola zingu” — “Ndandua disumu, lufua.” (Rom. 6:23).

FUA KIA NANA

Ega tu ta mona lufua lu ta kuiza kue wo vutukidi manima na kue nkua masumu, ba lembolo ba na mandzangu ma yiindudila m'tima. Tala nitu'andi ye na m'samu mia mbi, lunzi kiandi mpe kie kia fuluka mu bunkuta bua lufua lu ta kuiza. M'kuyu wa lufua weka gâ ndeko mfulu'andi. Nsayi ya bungungu ya disumu yeka zimbakana na weka nuana na mpasi za ndanduà disumu. Mpasi za benga dia tiya zeka mu yandi, zebi ti ka lenda vutu ba kituadi na Nzambi ko. Ni ka vutu zolo kua mu sambila buaubu, zebi ti ka lenda vutu ba kituadi na Nzambi ko, Nzambi. yo, yi kedi lembo zolo tuka ntama. Ba "mpuanazanandi" ba ntama be ka tina mu ba gè yandi na malongi mau ma mpâmba, ka ma ta mpe ku sadisa ko. Bimvuama biandi, bi ka bakila mu masumu, bi ta yika bi lumbu ko mu zingu kiandi, bi ta vukisa mpe lunzi kiandi ko, na bi ta lembeka mpasi zandi ko. Weka mona ka lenda vutu kigana ko kue Nzambi bungu m'kuyu nzila ta vutu ya gana ko.

Biô bia kedi zolo ntama, bio bia bionso bie die ku gana lâmu, bi dziokele, na "lungi" kiandi kia kondo lukosamanu ka ta vutu ku sadisa ko. Yandi weka banzakasa ti: "wena wa mpasi ta bua ga moko ma Nzambi ya moyo." (Heb. 10:31).

Yandi wa sa vuvu mu vutu ba mu buderede na Nzambi mu lumbu ki fuanane, peleko ga mfulu'andi ya lufua, ka buau bu zebi ti ntangu yi yokele. Kuena bantu ba bingi ba ta fua lufua lua gonkatià-bendo kondo kua dinga Nzambi ga mfuluà lufua. Wena wa m'bote mu kue dingi Nzambi ntangu yo yi fuanane. Mu fua tsi, nkua masumu, tà fua bu ka meni kala kiambu na luzolo lua Nzambi mu zingu kiandi kia kionso. Kà ta wa mampolo ma ma bote ko, ma vukisa ma Nzambi, ka zu dia kifundisi kiandi kua, kani ka wa dia kivukisi kiandi, di ta m'tela ti: "Katukeno mala, gâ ndje mê, beno, baloko; yendeno ku tiya tua mankululu, tua yilama mu bungu dia Satana na bimbadi biandi!" (Matie 25:41). "Bantu, ni mfua mosi kua ba Fuaka, mu kue wa lukungu luau lu lembo soba." (Heb. 9:27).

8. NSUKA YA M'NKUA MASUMU

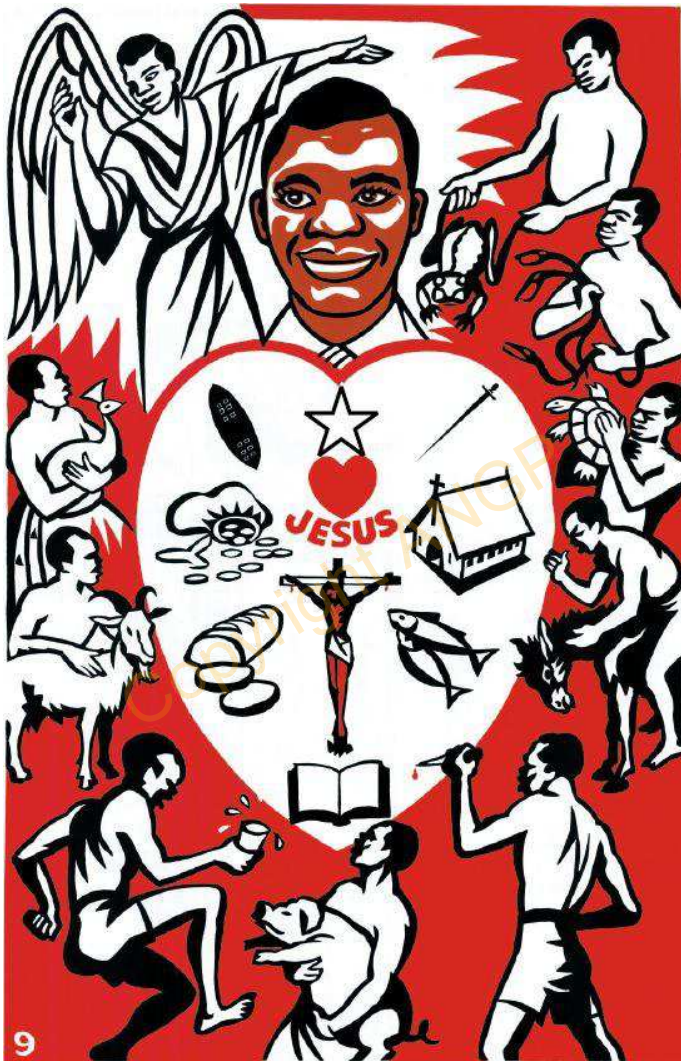
FUA KIA VUA

Fua tsi ki ta monekesa Kretie di ta nuana m'zingu na mpemba mu tiya tua mîkunu na tua ntontolo. Wa tonto mua monso, yandi buna bu kangama na ka kolela te ku na nsuka, we na mpemba mu Yezu-Kriste. "Meso meto ma be na fuki mu Yezu we bandu na fula dia luwilukulu" (Heb. 12:1-2), yambudi dema dia dionso na disumu di ta m'zunga na lendi na vuvu nzila yo yî m'zibukidi.

Satana na bimbadi biandi ba zungidi m'tima kikuikidi, ba ta yela ba tengamasa muana Nzambi mu nzila ya m'bote, kani lenda. Lulendo, pfuba dia ngela, nsita zambi na bia ka bia mbi bi ta moneka.

Buluku di bongele kibuka tsia ngo, mpe ntangu za zonso disumu di kota mpila za zingi, di suama ku ntsia vunga keti mu nkumbu ya ka.

Mpe Kretie diè na meso matsia "ka mona" disumu ni di kuizila kua, na di suama ku tsia vunga dia dibundu keti ni di bongela kua kifuani kia anze ya m'tsamina, mpe zu dia Nzambi na Ndunzi-Yasinuku bi kue m'nati mu bukieleka. Mbo lu ta mona mpe muntu, ta yimpuna makinu, simbidi ga koko kuandi mbungu malavu ngati ka nata Kretie mu ntontolo, ka ta songesa kue yandi m'nkembo mia nsi yî. Peleko miao mio mia mpamba ku Kretie dia tomo kigana mpe we wafua – na Kriste – mu disumu na mu nsi. – Muntu wa kaka pikiri mbele m'tima we lukosamanu. Ni mu bungu dio mpe busîngu, (bungungu) [tina, na kala dibundu] kondo kua lukosamanu, mata-mata na ntontolo za m'tantu mia Nzambi na, bo ba kà vula-vula kambo bikuikidi (bisambidi), ba pika ntangu zazonso m'tima wa ngudia kikuikidi. Yandi ka bambuka mpolo za Yezu: "Bueso bueno bu ba ku lu safula, bu ba ku lu butila bungungu bua mpila-mpila, mu bungu dia mê. Sakateno, beno mu ngudia nsayi, bungu mfuta yanene lu baka ku zulu..." (Matie 5:11-12).

9. M'TIMA WU BAKIDI MPEMBA

Disumu, nitu, mpila mosi “kimuntu” bi sa ntangu za zonso bô ngati Kretie ka katuka ga luzolo lua Nzambi. Buaubu mpe, tu lenda ta gakimosi na potele mu nsayi na vuvu kia kionso: “Nà lenda tû katula ga luzolo lua Yezu ? Ngâ ni bo ba tû vuezola, tû tuemesa, tû kuma, tû guka bima, tû gunzumuna, tu gonda ?” ...“Diangâ, ni bo kua bua tsonama ti: ka mu m’samu mio, mu ngolo za yandi wa tû zololo, bankua mpemba ni beto.” (Rom. 8:35,37). Bu ka meni luata binuanunu bia Nzambi, kikuikidi lenda telama mu bilumbu bia bibi na ka baka mpemba. Beto mpe, tu lenda baka mpemba mu Yezu wu tu kindamasa.

Lubuetete lua kimuntu luè lua tsema na lua gezema. M’tima wa kikuikidi ki wu fulukidi mu luwilukulu na Ndunzi-Yasinuku ye mu yandi. “Ntumi’â Nzambi ku zulu dia yandi ye, Zu dia Nzambi di bambula mîo mia m’bote mia ka wayila bo ba baka mpemba, na kolela te ku mansuka...” “Mumbaka mpemba, mbo ni ku m’dîka mu mbutu za m’ti wa zingu, we ku nsaba ya Nzambi.” “Mumbaka mpemba, lufua lua tuole ka lu lenda ku m’nimba ko.” “Mumbaka mpemba, mbo ni ku m’gana dimpa dia suama ku zulu, na tari dia mpembe diâ tsonoma nkumbu ya môna.” “Mumbaka mpemba na kela zu diani tê ga nsukunu, mbo ni ku m’gana ngolo...” “Mumbaka mpemba na munkuamina salu kiani tê ga nsukunu, mbo ni ku m’biarika kimfumu mu makanda ma nsi.” “Mumbaka mpemba, mbo ka luata m’lele wa mpembe; nkumbuandi ya tsonama mu bûku dia ba moyo, ka ni kusunâ yo ko; yâ ni singasa ge tatani na ge ba anze zandi.” “Mumbaka mpemba mbo ni ku m’sa kunzi dia nzo ya Nzambiani, ni mo ka ba mankululu.” “Mumbaka mpemba, mbo ni ku m’zakasa ku zulua m’yâluani.” (Ap. 2:7,11,17,26; 3:5,12,21).

Nkutu ya muasi yî ta songesa ti Kretie di geni mpe ngela zandi kue Nzambi. Kani ka bebesa bimvuama biandi ga nsi, bu ka ta bia sadila mu kue bakisi bamputu; na mu kue gani makabu ku bisadi bia Nzambi. (Kunku kia kumi) bia bionso m’kembo wa Nzambi.

Dimpa dia dinene na mbizi mamba bi ta songesa, yandi bu ke

na zingu kia m'bote na yandi ka vuatua sa buyayaba ko. Ka vutua ki sa mvindu ko mu kue nue malavu mangolo, mu kue die menga ma bibulu, na bima bia mbi. Ka vutua kue bebese ngela zandi ko, na ka vutua sa mvindu nituandi ko ye Nzo ya Nzambi, mu kue dzakuti keti mu kue nue; diamba, yandi ka nua ka na ka kuenda nue mpe bima bia ngolo ko, na bilongo bia mbi ko, ka ka dia madia ma toma na ma bunsungu. M'timandi wa yika Nzo ya lusambulu. Ntangu za zonso ka kota tukutakanu tua dibunga diandi, ntangu ni ntangu kua keti miô mia ka buabana na mio. Yandi zololo sambila ku nzo keti ga bvukanâ kanda, keti mu mansueki ka yandi zebi ti Kretie ka lenda ba na zingu ko tala kena kituadi na Nzambi ko mu lusambulu.

Bûku dia zibuka, ni kibibila ki ka tanga na ki ka longoka bilumbu bia bionso, ni mô ka bakila bunsungu na ngolo, na zingu, na m'tsamina na bimvuama bi lembolo ntondo. Dia yika muinda ga malu mandi na mbele yî ka kue nuanisini m'tantu miandi. Diena dia ntalu, die dimpa dia lumbu na lumbu dia mazulu dia lunzi kiandi ngudia mamba ma katûla mpuinandi, kizinga ki ka lenda yebela, kitari ki ka lenda ki tala.

Yandi zololo mu kue nati Kruwa, mpe yandi zebi ti ka kuena nkata ya lembo Kruwa ko. Bungu zebi ti yandi vumbukidi na Kriste mu zingu tsia mona, ka ta dinga bima bia mazulu, bima bia kinkululu, bima bi lembo moneka. Wena wa kubama mu kue buabana na Nzambi na yandi we ntsiana m'ti wa kunu mu ndeko mamba, we mbutu, ntsiana m'ti vînu wa kieleka na we ngudia mbutu za zingi. Muntu wo ka zebiâ bunkuta bua lufua ko bungu ti, butsindi bua Ndunzi-Yasinuku, luzolo lua Nzambi lua fulusa m'timandi.

FUA KIA KUMI

Yezu wa ta ti: Mê, ni mvumbukulu na zingu, wo ku nguidikila, ni bu ka fua kua, mbo ka baka zingu. Mboko, kanso wûna, wemoyo, kunguidikila mpe, ka vutu'â fua ko tê mankululu. (Yoane 11:25,26). — "Wô widikila zu diani na widikila mpe

10. KOTA M'NKEMBO WA KIVUKISI TSIAKU

wantâmbika, zingu kia kiakululu kie nandi, ka fundusua ko mpe, kâ, dũkidi lufua, mu kota zingu.” Lufua kue Kretie kaluena luaka kô na ka ta lua tina kô: “Nitueto ya busafu, ntsiâ ya luâta nkembo yi lembo safuka; nitu ye na lufua, mbo yi kituka nitu yi lembo fua. Mbololo ya nitu mbo yi katuka kinkululu; lufua lua nitu mbo lu kituka lâmu; ni bo kua bua tsonama ti: Tu bakidi mpemba, ba zĩkidi lufua. Eh lufua, bue sisi ? Eka, m’sua miaku mi widi ngolo ? M’sua mio mia lufua, ni disumu; disumu, ngolo zandi, mu m’tsieno. Kâ matondo kue Nzambi wa tũ yebesa mpemba mu Kriste Yezu Mfumueto.” (1 Kor. 15:54-57).

Muntu kue diati na Nzambi, wa bâ na Nzambi, kena na bunkuta bua lufua kô. Buna ntangu’andi bu yĩ fueni, Mbo ka kuenda na ngolo za zonso ntsiana, bu tele Potele Polo “Nzololo nziendi kuani kue Kriste, buo bubote buingi.” (Phil. 1:23).

Kretie we na kiadi ka mona Yezu meso na meso; yandi zololo mona wô wa Fua mu bungu dia yandi ġa zulu Kruwa ngati ka vuka. Ndunzi-Yasinuku mbo yi zonzela mpe mampolo ma Yezu: “M’tima ka wukulu ġemokândi: Nzambi luwidikilâ; mē mpe nguidikilēno.” “Mu nzo tatani, mbuka zazingi ze mûna; dieka, bu nikuēnda, na bu nimana sâ kuluyidikila mbuka, mbo nivutu kuizi kâdi mu ku lu bonga ku ndjê mē; ngatu ġana ġa ndjê, bēno mpe luaba ġana.” (Yoane 14:1-4).

“...Bĩ lemanâ dĩsu mu mona, na kutu mu wa, na m’tima mu banza, Nzambi ni bio ka lundilâ bo ba m’zololo.” (1 Kor. 2:9).

Ka kuena nzonzolo yi tu lenda zonzela m’nkembo wa mbuka za ku mazulu za ba lundila bo ba kue diati mu nzila za mfumueto Yezu-Kriste ġa n’toto’ansi.

Mu mbuka na kibuka kie bigisi bia mbi (lufua) tu ta mona mu fua tsi kia mansuka anze, ntumi’â Nzambi. Ka ta kela ngati ka nata kue Nzambi m’nkua masumu vukidi. Lunzi na ndunzi bi ġambane na nitu ye na lufua na bi nangukini kue wûna

lunzi kiandi wu ka zolo, mu bungu dia wûna wa kedi kue be, na wu ka fuididi. Nzambi ka m'lundila mbuanunu ya m'bote na mampolo ma nkuizulu ma mfumuandi na m'longi'andi: "Ntondele, sadi kia kibote, zebi ghalangana! Bu wa kengelele bima biafioti, mbo ni ku simbisa bi yokele lutangu: kota mu nsayi ya mfumu'aku." (Matie 25:21). Satana ka sidià na ngolo mu yandi ko, peleko "Bungu lue lua ntalu gâ meso ma Nzambia-Mpungu, lufua lua bô ba zololo." (Ps. 116:15). "Nguidi mpe zu ku zulu, di tele ti: Tsoneke bueso kue bo bedi kue kuaminî Nzambi têt gana lufua – Ndunzi-Yasinuku singase ti: ba kolele mîni, beka na golo; bisalu biau bizi ku ba zonzela. (Ap. 14:13).

Nge, ta tanga "Kitârî kia m'tima", bi ka Nzambi ka ku bakisa wa gâna m'timaku kue yandi ku zololo, peleko, mu ntangu yî, ka ta lomba kue nge (kue nge ka ta zonzela) ti: "Muanani wa bakala (na wa m'kento) gâna m'timaku ku mêt" (Prov. 23:26) gâna kue Yezu m'timaku wa nôka na wa zengozoka, m'timaku wo wu ta mona mpasi na yandi mbo ka ku gâna m'tima wa môna na ndunzi ya mona. Ku kigana ku m'timaku wa bungungu na ku bimpungo biandi, peleko: "Wô sila m'timandi vuvu kiena zengi; mpe wo kue diati mu mayela mbo ka vûka." (Prov. 28:26). Yambidika masumu maka na landa buderede. "Ndandua disumu, lufua kâ Nzambi, kî ka tû kabila, Ni zingu kia kinkululu mu Yezu-Kriste mfumu'eto." (Rom. 6:23).

Na nge wa gheni zingu kiaku kue Nzambi. Kangama mu biô bi wa baka mu luwilukulu na luzolo lue mu Yezu-Kriste, mu bungu dia miô Potele Polo ka ta tû tela mu m'kanda wa miole wa Timothée 1:12 "... Nzebi mpe ti ngolo ze nandi za lundila fua diani têt lumbu kia mansukina." Dzatirila luwilukulu luaku lu yokele lua sinuku, sambila buna bu ta lû tuasila Ndunzi-Yasinuku. Sa Fuki mu luzolo lua Nzambi, tala Yezu, we nzila, bukieleka, na zingu, yandi we Mfumueto bu ka kuiza bonga ba yandi ntantama. — "Mfumu ya bamfumu, Tumi kia bi tumi."

"Yandi ko ke wu ku lu kengelela mambu, wu ku lu fuanakasa mu telama ge pâmu kiandi na mpemba na nsangu, yandi

Yezu-Kriste bu ka kuizi kâri: kue Nzambi wu tû vûkisila mu Yezu-Kriste mfumueto: nsangu, buzitu, ngolo na kimfumu; buna ntangu yilama pele, na buabu, na muna m'vu na m'vu mia mionsi. Amen! (Jude 24,25).

Copyright ANGP

A SPECIAL WORD FROM ANGP
UN MONDE SPÉCIAL DE L'ANGP
UMA PALAVRA ESPECIAL DA ANGP

This booklet "The Heart of Man" is available in over 538 languages and dialects spoken throughout the world (Africa, Asia, The Far East, South America, Europe, etc.) Our Heart Book is now also available on cell phones, tablets, etc from www.angp-hb.co.za or as an APP "Heart of Man" on Android phones.

Le livre du "Coeur de l'homme" peut être obtenu en plus de 538 langues et dialectes parlés dans le monde entier, à savoir: Afrique, Amérique, Asie, Extrême Orient, Europe. Notre Livre du Coeur est maintenant aussi disponible sur votre Téléphone cellulaire, plaques, etc. de www.angp-hb.co.za ou comme une Application "Heart of Man" sur téléphones Android.

Este livro "O Coração do Homem" é obtido em mais de 538 línguas e dialectos falados em todo o mundo, a saber: (África, Ásia, América do Sul, Extremo Oriente, Europa, etc). O nosso Livro O Coração do Homem também está agora disponível em telefone celular, tablets, etc. de www.angp-hb.co.za ou como um aplicativo "Heart of Man" nos telefones celulares Android.

The 10 heart pictures contained in this booklet are also available in the form of large coloured picture charts (86 x 61cm) bound together in a set of 10 pictures. These "Heart Charts" can be obtained with European or African features and are particularly suitable to be used in conjunction with the Heart Book for class-teaching, open air evangelization etc. Kindly contact us to ascertain the latest subsidized price of this chart.

Les 10 images du coeur qui figurent dans ce livre peuvent être obtenues en tableaux de couleur, format 86 x 61 cm, avec des physionomies européennes ou africaines. Ils peuvent être utilisés en même temps que le livre du coeur pour des classes bibliques, a

l'ecole du dimanche ou lors de reunions de plein air. Soyez aimable de nous contacter pour assurer les derniers prix en cours du tableau.

As 10 imagens do coracao, contidas neste livro podem ser obtidas num conjunto de 10 imagens em colorido no tamanho de (86 x 61 cm). Estes "Cartazes do Coracao podem ser obtidos com caracterfsticas Europeias e Africanas e podem ser usados em conjuncao com o mesmo livro em classes de ensino biblico, evangelizacao ou ao ar livre. Agradecemos que nos contacta- se para confirmacao do ultimo preco dos cartazes.

Kindly write to us if you are able to assist us with further translations of our free Gospel literature, informing us of the language into which you could translate this Gospel literature. Your assistance would be appreciated.

If you have found salvation in Christ, or have been otherwise blessed through our Gospel literature, please let us know. We would like to thank God with you, and remember you further in our prayers.

Nous vous invitons a nous contacter pour faire des arrangements concernant de nouvelles traductions de notre litterature, nous informant de la langue dans laquelle vous pouvez traduire cette litterature evangelique. Votre aide sera beaucoup appreciee.

Si vous avez trouve le salut en Christ ou si vous avez ete beni par notre litterature, nous vous prions de nous le faire savoir. Nous aimerions remercier Dieu avec vous et prier pour vous.

Nos vos convidamos a nos contactar, afim de fazer qualquer arranjo concernente a novas traducoes de nossa literatura em outras lnguas. Vossa assistencia sera muito apreciavel.

Se tem encontrado a salvacao em Cristo, ou se tem sido abençoado por intermedio da nossa literatura evangelica, faca o favor de nos

informar. Pois nos gostaríamos de agradecer a Deus juntamente convosco, e lembra-lo sempre em nossas oracoes.

For free Gospel literature, books and tracts in over 538 languages, write to:

Pour obtenir gratuitement de la litterature evangelique, des livres et des traites en plus de 538 langues, ecrivez a:

Para obter gratufamente a literatura evangelica, livros e folhetos em mais de 538 lnguas diferentes escreva para:

E-MAIL: info@angp-hb.co.za
info@angp.co.za

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

P.O. Box 2191

PRETORIA

0001

R.S.A.

A Gospel Literature Mission financed by donations
Une Mission de litterature evangelique financee de dons
Missao de literatura Evangelica financiada por donativos

(Reg. No. 1961/001798/08)